هزینه‌های مستقیم خشونت علیه زنان در مراکز پزشکی قانونی شهر تهران

دکتر آمنه ستاره فروزان: * استادیار، گروه روانپزشکی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
دکتر معصومه دژمان: پزشک عمومی، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دکتر منیر برادران افتخاری: پزشک عمومی، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

فصلنامه پایش
سال پنجم شماره سوم تابستان ۱۳۸۵ صص ۲۰۶- ۲۰۱
تاریخ پذیرش مقاله:۱۳۸۴/۱۱/۴

چکیده

خشونت علیه زنان در تمامی کشورهای جهان وجود دارد و سازمان بهداشت جهانی، آن را به عنوان یک اولویت بهداشتی قلمداد می‌کند. مطالعات متعددی در خصوص شیوع و بروز این موضوع در جهان انجام گرفته است، ولی مطالعات محدودی در مورد هزینه‌های مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی خشونت خانگی به عمل آمده است. لذا این مطالعه در نظر دارد هزینه‌های اقتصادی مستقیم همسر آزاری در مراجعین مراکز پنجگانه پزشکی قانونی در شهر تهران را تعیین نماید. این پژوهش از نوع پژوهش توصیفی و مقطعی است. با توجه به میزان شیوع ۱۸ درصدی همسر آزاری در مراجعین به مراکز پنجگانه پزشکی قانونی شهر تهران و دقت ۵ درصد، تعداد حجم نمونه معادل ۲۲۵ نفر برآورد و از طریق تکمیل پرسشنامه، اطلاعات جمع‌آوری گردید. شیوه محاسبه هزینه بر حسب هزینه تمام شده و هزینه‌های حاشیه‌ای است. هزینه تمام شده شامل هزینه‌های خدمات درمانی، هزینه‌های بخش پی‌گرد قانونی ـ قضایی و هزینه رفت و آمد و سایر موارد بوده است. میانه هزینه ارائه خدمات برای ۲۲۵ نفر مورد مطالعه در مورد حق ویزیت معادل ۲۵۱۵۶ ریال، خرید دارو معادل ۲۳۵۹۵ ریال، عکس‌برداری و سونوگرافی معادل ۳۳۴۸۳ ریال و انجام آزمایشات معادل ۵۰۰۰۰ ریال بوده است که با توجه به ۹۰۵۰ نفر استفاده کننده از خدمات در سال، کل هزینه پزشکی ـ درمانی ۲۸۰/۱۳۳/۴۰۷ ریال برآورد می‌گردد. هزینه‌های قانونی نیروی انتظامی برای استفاده کنندگان جمعاً ۱/۴۶۵/۷۳۶/۹۱۰ ریال و سایر هزینه‌ها برای افراد مورد نظر ۳۲۰/۰۷۱/۳۵۰ ریال بوده که هزینه کل ۲/۰۵۶/۹۴۱/۶۶۷ ریال برآورد شده است. برآورد به‌دست آمده هزینه‌های ناشی از یک‌بار مراجعه و مربوط به اقدامات به عمل آمده تا قبل از مراجعه قربانیان به مراکز پزشکی قانونی است. چنانچه دفعات مراجعه بیش از یک‌بار و همچنین هزینه پی‌گیری‌های بعدی پس از صدور حکم پزشکی قانونی نیز در نظر گرفته شود، تخمین درستی به‌دست خواهد آمد و بیانگر هزینه بالای اقتصادی بر دولت و مردم است. در نهایت این که هر چند برآورد هزینه‌های واقعی با توجه به فقدان اطلاعات در این زمینه بسیار دشوار است، اما به نظر می‌رسد مقادیر تقریبی به‌دست آمده بتواند انگیزه کافی را در برنامه ریزان و سیاست‌گذاران بخش سلامت ایجاد کند تا نسبت به انجام مداخلات مؤثر و قانونی با هدف کاهش و کنترل پدیده همسرآزاری و عوارض ناشی از آن اقدام کنند.

کلیدواژه‌ها: خشونت خانگی، همسر آزاری، هزینه همسر آزاری

* نویسنده پاسخگو: تهران، خیابان اوین، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
تلفن: ۲۲۴۱۸۷۵۵
E-mail: asf@hbi.ir

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1385.5.3.5.9]

مقدمه

خشونت علیه زنان در تمامی کشورهای جهان وجود دارد و مرزهای فرهنگ، طبقه اجتماعی و اقتصادی، تحصیلات، قومیت و سن را در نوردیده است. گر چه در بسیاری از کشورهای جهان خشونت علیه زنان منع گردیده و افراد از ارتکاب به آن بازداشته می‌شوند، ولی واقعیت آن است که خشونت علیه زنان در پس شعائر، آداب فرهنگی، هنجارهای اجتماعی و اعتقادات مذهبی پناه می‌گیرد و پنهان می‌شود[۱]. به‌دلیل وقوع همسر آزاری جسمانی در محیط خصوصی خانواده و عدم تفکیک آن از ضرب و شتم و جدی نگرفتن موضوع توسط نظام قضایی و انتظامی کشورها، به سختی می‌توان به آمار دقیق، معتبر و موثقی در این زمینه دست یافت[۲]. خشونت علیه زنان پدیده‌ای است که در آن زن به خاطر جنسیت خود، مورد اعمال زور و تضییع حق از سوی جنس دیگر واقع می‌گردد. چنانچه این نوع رفتار در چارچوب خانواده و بین زن و شوهر باشد، از آن به خشونت خانگی تعبیر می‌شود[۳]. خشونت خانگی هر چند بخوبی شناخته نشده، ولی به‌طور قطع با عوارض جسمی، روانی و اجتماعی بی‌شماری همراه است. سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۰۰، خشونت خانگی علیه زنان را به‌عنوان یک اولویت بهداشتی قلمداد نموده و خاطر نشان می‌سازد که:

- حداقل ۲۰ درصد از زنان در جهان، حداقل یک‌بار در طول عمرشان توسط یک مرد و یا مردانی مورد خشونت جسمی قرار گرفته‌اند.
- بسیاری از زنان به صورت مکرر مورد خشونت و حمله مردان واقع می‌شوند.
- عوارض بهداشتی خشونت علیه زنان، ممکن است از آسیب جزئی تا ناتوانی مزمن و مشکلات روانی متغیر باشد. در موارد شدید خشونت، این عوارض می‌تواند ابتلا به HIV و حتی خودکشی را به همراه داشته باشد[۴]. هر چند مطالعات زیادی در کشورهای جهان در خصوص شیوع و بروز خشونت خانگی صورت گرفته، ولی پژوهش‌های انجام شده در مورد عوارض مالی آن بسیار محدود و اندک است. علاوه بر این مدل مناسبی که بتواند تمام هزینه‌های موضوع را بسنجد وجود ندارد[۵]. از آنجا که شیوع خشونت خانگی در پس تعاریف محدود و نابسنده از سویی و اکراه و بی میلی زنان برای فاش کردن آن از سویی دیگر پنهان شده است، اندازه و مقدار هزینه‌های واقعی آن مشخص نیست. جدای از مشکلات جسمی و هزینه‌های درمانی مربوط به آن، بار مالی ناشی ازهزینه‌های نگهداری و سرپرستی کودکان، مشکلات روانی و هزینه‌های دیگر مربوط به پی‌گرد قانونی و زندانی شدن افراد نیز مطرح است[۶]. مطالعه‌ای توسط مایر در سال ۱۹۹۲، در مرکز پزشکی راش انجام گرفت. وی هزینه‌های درمانی قربانیان خشونت در شیکاگو را ۱۶۳۳ دلار به ازای هر ۵ فرد در سال برآورد نمود[۷]. گلس نیز در سال ۱۹۹۱، هزینه‌های خشونت علیه زنان در آمریکا را ۵ تا ۱۰ بیلیون دلار در سال برآورد نموده است[۸]. در ایران مطالعات محدودی در زمینه شیوع پدیده خشونت علیه زنان انجام گرفته است، ولی متأسفانه در هیچ کدام از این مطالعات، به هزینه‌های مستقیم تحمیل شده به قربانیان همسرآزاری اشاره نشده است[۹]. لذا این مطالعه در نظر دارد با تعیین هزینه‌های اقتصادی مستقیم همسرآزاری در مراجعین به مراکز پنجگانه پزشکی قانونی در شهر تهران، گامی در راستای شناخت و آگاهی هر چه بیشتر مسئولین نسبت به موضوع و لزوم پیشگیری از آن بردارد.

مواد و روش کار

این پژوهش توصیفی ـ مقطعی است. جامعه مورد مطالعه تمامی زنانی بوده‌اند که توسط همسرانشان مورد ضرب و شتم قرار گرفته و برای نخستین بار به مراجع انتظامی و قضایی مراجعه کرده بودند. برای رسیدن به برآورد دقیقی از هزینه‌های مستقیم (درمانی، انتظامی ـ قضایی و ..) ابتدا لازم بود تعداد قربانیان همسر آزاری مراجعه کننده به مراکز را در یک سال به‌دست آوریم. برای تعیین سهم قربانیان همسر آزاری از کل مراجعه کنندگان به مراکز پزشکی قانونی شهر تهران ابتدا با انجام پیش آزمون و تکمیل پرسشنامه مقدماتی، فهرستی از تعداد مراجعین، سن و تحصیلات آنها و همینطور دلیل مراجعه آنان به دست آمد. همینطور به منظور تخمین دقیق‌تر تعداد قربانیان همسر آزاری که در طول سال به مراکز یاد شده مراجعه کرده بودند، آمار معاینات ضرب و جرح مراکز پزشکی قانونی کشور طی سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۷۸ به تفکیک استان‌های کشور از طریق روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان پزشکی قانونی کشور اخذ گردید. تعداد معاینات زنان در مراکز پزشکی قانونی استان تهران در سال ۱۳۷۹ به ۵۲۹۲۵ معاینه و در سال ۱۳۸۰ به ۴۷۶۱۶ معاینه بالغ شده است. اگر میانگین این دو را برای تعداد مراجعات سالانه به مراکز استان تهران در نظر بگیریم به رقم ۵۰۲۷۰ خواهیم رسید.

اگر بتوان گفت که سهم قربانیان همسر آزاری از این تعداد ۱۸ درصد بوده است، پس تعداد قربانیان همسر آزاری که در طول سال

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1385.5.3.5.9]

به مراکز پزشکی قانونی مراجعه می‌کنند باید به حدود ۹۰۵۰ نفر برسد. به منظور تعیین سهم قربانیان استفاده کننده ازخدمات درمانی، انتظامی ـ قضایی و ... سهم قربانیان استفاده کننده از این قبیل خدمات در جامعه نمونه ملاک و معیار خواهد بود. هزینه‌ها نیز براساس میانگین پرداخت‌های نقدی نمونه‌های این پژوهش تعیین گردیده است. مرحله پیش آزمون با تکمیل ۲۰ پرسشنامه مقدماتی صورت پذیرفت. پرسشنامه‌های مقدماتی از نظر اعتبار صوری، قابلیت فهم پاسخگویان و حذف سؤالات نامأنوس بررسی و مورد بازبینی قرارگرفتند. پس از بازبینی و اصلاح پرسشنامه مقدماتی، فرم نهایی در مراکز پنجگانه تکمیل و به همراه انجام مصاحبه اطلاعات جمع‌آوری گردید. از آن جا که چگونگی روند صدور گواهی طول درمان و نحوه ارائه آن به دادگاه مانع از دستیابی به اطلاعات مربوط به آسیب‌های ناشی از همسر آزاری جسمی می‌گردید، همکاری پزشکان مستقر در مراکز در این زمینه بسیار سودمند بوده است. عملیات میدانی در ماه‌های بهمن و اسفند سال ۱۳۸۱ و فروردین سال ۱۳۸۲ به طور همزمان در پنج مرکز پزشکی قانونی (واحد شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز) آغاز گردید.

با توجه به شیوع اعمال خشونت‌های خانگی علیه زنان در ۱۸ درصد مراجعین مراکز فوق‌الذکر و دقت ۵ درصد، تعداد نمونه برآورد شده ۲۲۵ نفر به‌دست آمد. از طرفی از آنجا که سهم اعمال خشونت‌های خانگی از کل مراجعین در مراکز مختلف متفاوت بوده است، از روش انتساب متناسب جهت تکمیل پرسشنامه استفاده گردید. به این معنی که در مراکزی که سهم زنان کتک خورده از کل مراجعه کنندگان کمتر بوده، تعداد کمتری پرسشنامه تکمیل شده است که در واحد شمال ۲۱ پرسشنامه، واحد جنوب ۶۶ پرسشنامه، واحد شرق ۳۳ پرسشنامه، واحد غرب ۶۷ پرسشنامه و مرکز ۴۵ پرسشنامه تکمیل گردید. برآورد هزینه‌های مستقیم همسر آزاری نیز از طریق پاسخگویان، تعرفه‌های معاینه بخش‌های مراکز سازمان پزشکی قانونی کشور و تخمین حق‌الزحمه کارکنان دادگاه و نیروی انتظامی صورت گرفت.

ملاحظات اخلاقی

- در جمع آوری اطلاعات، رضایت افراد پاسخگو اخذ گردید.
- اطلاعات جمع آوری شده کاملاً محرمانه بوده و تنها در جهت اهداف تحقیق مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- نتایج تحقیق مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- نتایج تحقیق جهت بهره برداری به سازمان‌ها و مؤسسات ذی‌ربط ارجاع می‌شود. در تخمین هزینه‌های همسر آزاری جسمی یادآوری چند نکته حائز اهمیت است: الف) واحد تحلیل این مطالعه تمامی زنان قربانی همسر آزاری جسمی مراجعه کرده به مراکز پنجگانه پزشکی قانونی شهر تهران بوده‌اند. به این ترتیب ما به دفعات مراجعه آنها در سال۱۳۸۲-۱۳۸۱ توجهی نداشته‌ایم (رویکرد شیوع). از سوی دیگر هنگام تعیین هزینه‌های انجام شده، تنها به آن دسته از هزینه‌ها و استفاده از خدماتی پرداخته‌ایم که در یک بار مراجعه به دستگاه‌های انتظامی ـ قضایی صورت گرفته است. ب) در تعیین هزینه‌های خدمات درمانی، آزمایش، عکس برداری، سونوگرافی و... آنچه که از سوی قربانی پرداخت شده، ملاک و معیار محاسبه بوده است. به این ترتیب اگر قربانی مشمول خدمات بیمه درمانی بود، ما به آن هزینه‌هایی توجه داشته‌ایم که قربانی شخصاً آن را پرداخت کرده است. هدف از این کار محاسبه هزینه حاشیه‌ای درمان ناشی از اعمال خشونت خانگی علیه زنان است. به طور معمول هزینه‌های خدماتی که توسط قربانیان اعمال خشونت خانگی مورد استفاده قرار می‌گرفت از طریق تعیین سهم این خدمات محاسبه شد.

$$TC_{dv} = P_i C_i$$

TC_{dv} = تمامی هزینه‌های مستقیم خشونت خانگی علیه زنان

P_i = سهم کسانی که از این خدمات استفاده می‌کنند و یا افراد قربانی خشونت خانگی

C_i = هزینه دادن این خدمات به افراد (قربانیان)

البته فرمول می‌تواند متناسب با اطلاعات و داده‌های در دسترس تعدیل شود. برای مثال اگر یک محقق، برآورد هزینه سرانه مراقبت از کودکان را بر هزینه کل ترجیح می‌دهد، هزینه کل مراقبت از کودکان می‌تواند از حاصل ضرب هزینه سرانه مراقبت در تعداد کودکان قربانی خشونت خانگی (که به چنین خدماتی نیازمند هستند)به دست آید.

در این جا دو مسأله برای محاسبه هزینه‌های مستقیم وجود دارد که باید به بحث گذاشته شود. نخست چه خدماتی شامل تخمین هزینه‌ها خواهد شد؟ و دوم سهم مناسب استفاده کنندگان از خدمات به چه معنا است؟ برای پاسخ به سؤال نخست، ما باید به هزینه هر خدمتی توجه کنیم وهزینه تمام و هزینه حاشیه‌ای آن را مشخص نماییم.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1385.5.3.5.9]

یافته‌ها

نتایج این مطالعه نشان داد که سهم قابل توجهی از قربانیان همسر آزاری که به پزشک قانونی مراجعه کرده بودند در دامنه سنی ۳۹-۲۰ سال (۸۰/۹ درصد) قرار داشته و ۲۸ درصد از آنان شاغل بوده‌اند. (جدول شماره ۱). میانگین سنی پاسخگویان ۳۰/۶ سال و انحراف معیار آن نیز ۸/۹ سال بوده است. از نظر میزان تحصیلات حدود ۲۹/۸ درصد قربانیان دارای تحصیلات دانشگاهی و فقط ۳/۶ درصد بی‌سواد بوده‌اند (جدول شماره ۲). نتایج به‌دست آمده از هزینه‌های مستقیم همسر آزاری به صورت زیر بوده است:

الف- هزینه درمانی (شامل حق ویزیت پزشکان، مراقبت‌های اورژانس، بستری شدن در بیمارستان، مراجعه به درمانگاه یا مطب پزشک، مراقبت‌های پزشکی و ...)

ب- هزینه‌های پی‌گرد قانونی ـ قضایی (شامل وقت پلیس و دادگاه، هزینه‌های زندان و بازداشت، مشاوره به خانواده و ...)

ج- سایر هزینه‌ها (شامل هزینه‌های رفت و آمد، تنظیم دادخواست، باطل کردن تمبر، آمبولانس و ..)

الف) هزینه‌های درمانی

۱- حق ویزیت پزشک

تمامی قربانیان همسر آزاری جسمی مراجعه کرده به مراکز پنجگانه حداقل با یک پزشک دیدار داشته و توسط آنان معاینه شده‌اند. ۷۶/۹ درصد قربانیان (۱۷۳نفر) یک بار، ۲۲/۷ درصد آنها (۵۱ نفر) دو بار و ۰/۴ درصد آنان (۱ نفر) سه بار تحت معاینه پزشکان مراکز یاد شده قرار گرفته‌اند. هزینه کل ویزیت پزشک از قربانیان ۵/۶۶۰/۰۰۰ ریال تمام شده است و سرانه هزینه ویزیت پزشک ۲۵۱۵۶ ریال و انحراف معیار آن نیز ۶۶۵۰ ریال بوده است.

۲- خرید دارو

یکی دیگر از هزینه‌های مستقیم همسر آزاری جسمی، هزینه‌های خرید دارو است. از میان ۲۲۵ قربانی تحت بررسی ۱۹ نفر (۸۹/۴ درصد) برای درمان خویش ناچار به خرید دارو شده‌اند. هزینه کل خرید داروی این افراد ۴۴۸/۳۰۰ ریال است و بنابراین سرانه هزینه خرید دارو ۱۹۹۲ ریال خواهد شد.

ب) هزینه‌های پی‌گرد قانونی ـ قضایی

علی‌رغم تلاش‌هایی که برای تعیین هزینه‌های پی‌گرد قانونی ـ انتظامی صورت گرفت، متأسفانه به‌طور رسمی هزینه‌ها اعلام نگردید. از این رو برای هر جلسه دادگاه یک قاضی، یک منشی دادگاه و یک کارمند با حق‌الزحمه ساعتی ۱۲۲/۵۰۰ ریال برآورد گردید. این هزینه‌ها برای کارکنان نیروی انتظامی نصف مبلغ فوق تخمین زده شد (۶۱۲۵۰ ریال). از سوی دیگر ۱۳۲ نفر از قربانیان به نیروی انتظامی مراجعه و ۱۷۵/۵ ساعت از وقت کارکنان آن را به خود اختصاص داده‌اند و از میان قربانیان همسر آزاری، ۱۵۳ نفر به دادگاه مراجعه و ۲۰۷ ساعت از وقت قاضی و سایر افراد مرتبط با این موضوع اختصاص یافته بود. بنابراین ۶۱۵۴ نفر قربانی همسر آزاری در هر سال قبل از مراجعه به مراکز پزشکی قانونی به دادگاه مراجعه نوده و هزینه‌ای معادل ۱/۰۱۹/۹۳۳/۱۹۰ ریال ناشی از ارائه خدمات قضایی صرف می‌گردد.

ج) سایر هزینه‌ها (رفت و آمد، عریضه نویسی، باطل کردن تمبر، آمبولانس و ...)

به قربانیان همسر آزاری جسمی تحت بررسی، هزینه‌های مستقیم دیگری نیز تحمیل گردیده است که می‌توان آنها را در هزینه‌های رفت و آمد تنظیم دادخواست، باطل کردن تمبر و ... دسته بندی کرد. مجموع هزینه‌های اقداماتی از این قبیل نزدیک به ۷/۹۵۷/۵۰۰ ریال بوده است. سرانه هزینه‌های مستقیم یاد شده ۳۵۳۶۷ ریال برآورد می‌شود. با مشخص کردن مقدار هزینه‌های یاد شده ما قادریم تنها بخشی از هزینه‌های مستقیم همسر آزاری را برآورد کنیم، زیرا این هزینه‌ها تا هنگام صدور یا عدم صدور گواهی طول درمان مراکز پنجگانه سازمان پزشکی قانونی پرداخت گردیده است. در صورتی که مراجعات بعدی قربانیان تحت بررسی به دستگاه‌های قضایی انتظامی، دریافت خدمات آتی درمانی ـ دارویی و دیگر هزینه‌های ناشی از آسیب‌های وارد شده می‌بایست در یک مطالعه طولی به‌دست آید. جدول شماره ۳، برآورد توزیع هزینه‌های مستقیم همسر آزادی در جامعه مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1385.5.3.5.9]

جدول شماره ۱- توزیع سن زنان قربانی همسر آزاری مراجعه کننده به مرکز پزشکی قانونی تهران

	تعداد	درصد	درصد تراکمی
۱۹ ساله و کمتر	۹	۴	۴
۲۰-۲۴ ساله	۶۵	۲۸/۹	۳۲/۵
۲۵-۲۹ ساله	۳۵	۱۵/۶	۴۸/۵
۳۰-۳۴ ساله	۴۵	۲۰	۶۸/۵
۳۵-۳۹ ساله	۳۷	۱۶/۴	۸۴/۹
۴۰-۴۴ ساله	۱۷	۷/۵	۹۲/۴
۴۵-۴۹ ساله	۱۱	۴/۹	۹۷/۳
۵۰ ساله و بیشتر	۶	۲/۷	۱۰۰
جمع	۲۲۵	۱۰۰	

جدول شماره ۲- توزیع میزان سواد زنان قربانی همسر آزاری مراجعه کننده به مرکز پزشکی قانونی تهران

	تعداد	درصد	درصد تراکمی
بی‌سواد	۸	۳/۶	۳/۶
ابتدایی	۲۱	۹/۳	۱۳
راهنمایی	۲۷	۱۲/۰	۲۵/۱
دبیرستانی	۱۶	۷/۱	۳۲/۳
دیپلم	۹۳	۴۱/۳	۷۴
فوق دیپلم	۲۱	۹/۳	۸۳/۴
لیسانس	۳۱	۱۳/۸	۹۷/۳
فوق لیسانس	۵	۲/۲	۹۹/۶
دکترا	۱	۰/۴	۱۰۰
بدون پاسخ	۲	۰/۹	-
جمع	۲۲۵	۱۰۰	

جدول شماره ۳- توزیع هزینه‌های مستقیم همسرآزاری در مراجعه کنندگان مراکز پنجگانه پزشکی قانونی شهر تهران

		درصد قربانیان استفاده‌کننده از خدمات	تعداد قربانیان استفاده‌کننده (در سال) (Pi)	میانه هزینه ارایه خدمات (Ci)	هزینه سالانه خدمات استفاده شده (Pici)
پزشکی ـ درمانی	حق ویزیت پزشک	۱۰۰	۹۰۵۰	۲۵۱۵۶	۲۲۷/۶۷۷/۸۰۰
	خرید دارو	۸/۴۴	۷۶۴	۲۳۵۹۵	۱۸/۰۲۶/۵۸۰
	عکس‌برداری، سونوگرافی و ...	۱۰/۷	۹۶۹	۳۳۴۸۳	۳۲/۴۴۵/۰۲۷
	انجام آزمایش	۰/۴۴	۴۰	۵۰۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
	جمع	-	-	-	۲۸۰/۱۳۳/۴۰۷
انتظامی ـ قضایی	وقت پلیس	۵۸/۷	۵۳۱۲	*۸۱۴۳۵	۴۳۲/۵۸۲/۷۲۰
	وقت دادگاه	۶۸/۰	۶۱۵۴	*۱۶۵۷۳۵	۱/۰۱۹/۹۳۳/۱۹۰
	مشاوره	۲/۲۲	۲۰۱	۲۱/۰۰۰	۴/۲۲۱/۰۰۰
	جمع				۱/۴۶۵/۷۳۶/۹۱۰
سایر	جمع	۱۰۰	۹۰۵۰	۳۵۳۶۷	۳۲۰/۰۷۱/۳۵۰
هزینه کل	-	-	-	-	۲/۰۵۶/۹۴۱/۷۶۶

* شایان ذکر است هزینه‌های فوق مربوط به یک بار وقوع همسرآزاری برای هر قربانی در سال است. چنانچه هزینه به‌دست آمده در تکرار دفعات همسرآزاری در هر سال نیز ضرب شود نتایج به‌دست آمده بیشتر خواهد بود.

بحث و نتیجه‌گیری

با مروری بر یافته‌های پژوهش در می‌یابیم که بررسی متغیرهای زمینه‌ای مانند سن، وضعیت تحصیل، وضعیت اشتغال و .. به دلیل تأثیرگذاری بر نقش‌های اجتماعی در پدیده همسر آزاری نیز حائز اهمیت هستند. در این مطالعه مشاهده شد بیشترین سهم قربانیان مراجعه کننده در گروه سنی ۳۹ - ۲۰ ساله قرار دارند، لذا به نظر می‌رسد فعال‌ترین و مفیدترین سنین درگیر خشونت خانگی محسوب می‌شوند. بدیهی است آسیب دیدن این گروه سنی فعال بیشترین صدمات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. در این مطالعه مشاهده شد ۷۴ درصد قربانیان دارای

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1385.5.3.5.9]

تحصیلات دیپلم و کمتر بودند. مطالعه نشان داد از ۲۲۵ مراجعه کننده به سازمان پزشکی قانونی تا زمان مراجعه به این مرکز، ۶۸ درصد به دادگاه‌ها مراجعه کرده بودند. مشاهده شد که سهم قربانیان همسر آزاری از کل مراجعین به مراکز پزشکی قانونی تهران حدود ۱۸ درصد است. با توجه به میانگین مراجعه‌کنندگان طی سال‌های ۱۳۸۰ - ۱۳۷۹ به مراکز پزشکی قانونی تهران انتظار می‌رود ۵۰۲۷۰ نفر از کل مراجعین به مراکز پزشکی قانونی تهران، زنان قربانی همسر آزاری باشند و از این جمعیت مورد انتظار ۵۸/۷ درصد از خدمات نیروی انتظامی استفاده کرده بودند. بنابراین انتظار می‌رود سالانه ۵۳۱۲ نفر قربانی همسر آزاری قبل از مراجعه به مراکز پزشکی قانونی در شهر تهران از خدمات نیروی انتظامی استفاده کرده باشند و هزینه ناشی از ارائه این خدمات معادل ۴۳۲/۵۸۲/۷۲۰ ریال می‌باشد. همچنین پیش‌بینی می‌شود ۶۸ درصد جمعیت مورد انتظار قربانی همسرآزاری در شهر تهران به دادگاه مراجعه نمایند. با مروری بر یافته‌های پژوهش در می‌یابیم هزینه‌های اقتصادی همسرآزاری قابل توجه هستند. هر چند که برآورد هزینه‌های واقعی با توجه به فقدان اطلاعات در این زمینه بسیار دشوار است، اما به نظر می‌رسد مقادیر تقریبی به‌دست آمده بتواند انگیزه کافی را در برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران بخش سلامت ایجاد کند تا نسبت به انجام مداخلات مؤثر و قانونی با هدف کاهش و کنترل پدیده همسر آزاری و عوارض ناشی از آن اقدام کنند. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد بیشترین هزینه اقتصادی مستقیم، مربوط به هزینه‌های انتظامی ـ قضایی و به خصوص قضایی است که چنانچه این هزینه‌ها برای کل کشور در طی یک دوره یک ساله محاسبه شود، ابعاد دقیق‌تری از هزینه‌ها به‌دست خواهد آمد. هزینه‌های مذکور ناشی از یک بار مراجعه و مربوط به اقدامات تا قبل از مراجعه به مرکز پزشکی قانونی است. بدیهی است چنانچه دفعات مراجعه بیش از یک بار و همچنین هزینه پی‌گیری‌های بعدی پس از صدور حکم پزشکی قانونی نیز در نظر گرفته شود تخمین دقیق‌تری به‌دست خواهد آمد. نکته قابل توجه این که تنها ۲/۲۲ درصد از قربانیان از خدمات مشاوره استفاده کرده بودند و به نظر می‌رسد اشاعه ترویج استفاده از این خدمات دستگاه‌های قضایی و انتظامی ضروری باشد. در خاتمه یادآور می‌گردد علی‌رغم تخمین و برآورد هزینه اقتصادی همسرآزاری ناشی از روش کار و فقدان اطلاعات دقیق، به نظر می‌رسد یافته‌های به‌دست آمده می‌تواند مبنای اطلاعاتی جهت انجام پژوهش‌های آتی گردد.

منابع

1- Violence against women. WHO, 1996, FRH /WHD/97.8.

2- Women in transition, Regional monitoring Repot. UNICEF, 1999

3- Health aspects of violence against women .WHO: Geneva, 2001

4- Crisp D, Stamk B. Reducing domestic violence: monitoring costs and evaluation needs. Crime Reduction Research Series, University of London, 2000

5- Miller TR, March AC, Wirsema B. Crime in the United States: Victims Costs and Consequence. Final repot to National Institute of Justice, 1995

6- Hartman H.I, Laurence L, Spalter-Roth. Against women and the cost–effectiveness of interventions. Institute for women's policing research, Washington DC, 1997

7- Meyer H. The Billion Dollar Epidemic. American Medical News, The American Medical Association, 1992

8- Gelles RJ, Murray AS .Physical violence in American Families, Ann Arbor: inter- university consortium for political and Social research, 1991

۹- نازپرور بشیر، خشونت علیه زنان و عوامل مؤثر بر آن، پژوهش زنان، ۱۳۸۱، ۱، ۶۶-۴۵

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1385.5.3.5.9]